

Damian Szacawa

Wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego w państwach nordyckich

9 czerwca 2024 r. odbyły się wybory do Parlamentu Europejskiego (PE). W trzech państwach nordyckich: Danii, Szwecji i Finlandii kampania wyborcza koncentrowała się na tematach związanych z obronnością i bezpieczeństwem oraz ochroną środowiska i działaniami na rzecz klimatu. Dodatkowo w debacie publicznej pojawiły się kwestie dotyczące sytuacji wewnętrznej w poszczególnych państwach: polityki migracyjnej w Danii, walki z przestępczością zorganizowaną w Szwecji oraz poprawy sytuacji gospodarczej w Finlandii. Wybory do PE w państwach nordyckich zakończyły się sukcesem partii lewicowych i zielonych, natomiast partie skrajnie prawicowe uzyskały gorsze wyniki niż w wyborach do parlamentów narodowych.

We wrześniu 2023 r. europosłowie zatwierdzili decyzję Rady Europejskiej o zwiększeniu liczby mandatów w PE o 15 miejsc (do 720) na kadencję 2024-2029. W efekcie trzy państwa nordyckie wybiorą łącznie 51 europosłów (ok. 7% wszystkich eurodeputowanych): Szwecja – 21, a Dania i Finlandia – po 15. Oznacza to, że w porównaniu do wyborów w 2019 r. Duńczycy i Finowie wybiorą po 1 europarlamentarzyście więcej niż w poprzednich wyborach. W Danii i Finlandii nie ma formalnego progu wyborczego, a w Szwecji jest on ustanowiony na poziomie 4%. Mimo że zaufanie do Unii Europejskiej w każdym z państw nordyckich utrzymuje się powyżej średniej unijnej, to w wyborach do PE frekwencja była znacznie niższa niż w wyborach krajowych – w wyborach zagłosowało 58,2% Duńczyków, 50,7% Szwedów oraz 40,4% Finów.

Dania: debata wokół starych wyzwań. W Danii w wyborach wzięło udział łącznie 11 partii, co w połączeniu z brakiem progu wyborczego skutkuje rozdrobnieniem głosów. Dodatkowo przeliczanie głosów na mandaty jest modyfikowane przez zawarte sojusze wyborcze (dun. *valgforbund*). Wyniki były zgodne z ostatnimi sondażami (Epinion, Verian) – przewagę utrzymały partie centrolewicowe, aczkolwiek rządząca Socjaldemokracja (S; S&D)¹, zdobywając 15,6% głosów, została wyprzedzona przez Socjalistyczną Partię Ludową (SF; G/EFA), która uzyskała 17,4% głosów. Obie partie wprowadzą po 3 eurodeputowanych. Natomiast przy poparciu 2,7% głosujących mandatu nie uzyskała ostaną z partii w sojuszu – zielona Alternatywa (A; G/EFA). Sojusz partii centrowych zdominowały ugrupowania wchodzące w skład koalicji rządowej z S – Venstre (V; Renew) i Moderaci (M; Renew) – które uzyskały odpowiednio: 14,7% (2 mandaty) i 5,9% głosów (1 mandat). Jeden mandat, przy poparciu na poziomie 7,1%, zdobyła również trzecia partia w sojuszu – socjalliberalna Radykalna Lewica (RV; Renew). Partie zaliczane do konserwatywnej opozycji, tj. Konserwatywna Partia Ludowa (DKF, EPP) i Sojusz Liberalny (LA; EPP), miały zbliżone poparcie – 8,8% i 7,1% głosów. Dzięki temu obsadziły pod 1 mandacie, podobnie jak pozostałe partie centroprawicowe: Duńscy Demokraci (DD; niezrzeszeni) i Duńska Partia Ludowa (DF; ID), które zyskały odpowiednio 7,4% i 6,4% głosów. Nieco gorszymi notowaniami cieszyła się ekosocjalistyczna koalicja Czerwono-Zielonych (EL; GUE/NGL), która ostatecznie zdobyła 7% głosów i 1 mandat.

Wśród tematów dominujących w kampanii wyborczej znalazły się: polityka migracyjna, transformacja energetyczna i polityka klimatyczna oraz kwestie bezpieczeństwa i obrony. Polityka migracyjna jest jedną z płaszczyzn odróżniających od siebie partie centrolewicowe. Podczas gdy SD jest za utrzymaniem restrykcyjnej polityki migracyjnej (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 411](#)), SF chce, by Dania została częścią unijnego mechanizmu solidarności, który m.in. rozdziela uchodźców i osoby ubiegające się o azyl między państwa członkowskie UE. W odniesieniu do polityki klimatycznej większość Duńczyków optuje za ustanowieniem nowego wysokiego celu klimatycznego w UE, co wpisuje się w koncepcję zielonej dyplomacji (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 192](#)) oraz

¹ W nawiasach podano skrót nazwy partii oraz grupy politycznej w Parlamencie Europejskim, do której należy dana partia.

propozycję Larsa Aagaarda, ministra klimatu Danii, by państwa UE dążyły do redukcji emisji gazów cieplarnianych o 90% do 2040 r. w porównaniu z poziomami z 1990 r. Dwie partie są temu przeciwne – DD nie wierzy, że do 2040 r. UE osiągnie obecny cel klimatyczny, a DF uważa, że UE nie powinna wyznaczać nowych celów redukcji emisji w sytuacji, gdy inne państwa (USA, Chiny) nie wywiązują się ze swoich zobowiązań.

Wreszcie, w odniesieniu do polityki bezpieczeństwa i obrony, partie zgadzają się z opinią ministra spraw zagranicznych Larsa Løkke Rasmussena z maja 2023 r., dotyczącą zwiększenia roli i znaczenia UE dla Danii (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 852](#)). Pomimo przekonania, że niedzielne wybory do PE odbywały się w istotnym momencie dla historii Danii i Europy, nie wszystkie ugrupowania podzielały pozytywne nastawienie socjaldemokratów do kwestii ewentualnego zwiększenia składki Danii do wspólnego budżetu, która jest konieczna do pobudzenia europejskiego przemysłu obronnego oraz zwiększenia inwestycji we własną obronę.

Szwecja: dominacja dwóch płaszczyzn. Socjaldemokracja (S; S&D) pozostała największą szwedzką partią w PE (24,9%), dzięki czemu obsadzi 5 miejsc. Poparcie dla ugrupowań wchodzących w skład centroprawicowego rządu nie różniło się radykalnie od wyników, jakie uzyskiwały one w ostatnich wyborach do Riksdagu. Moderaci (M; EPL) otrzymali 17,5% głosów (4 mandaty), a chadecy (KD; EPL) i liberałowie (L; Renew), którzy mogli nie przekroczyć 4-procentowego progu niezbędnego do utrzymania obecnych miejsc w PE, ostatecznie zdobyli 5,7% i 4,4% głosów, co pozwoliło im na uzyskanie po 1 mandacie. Słaby wynik w porównaniu do ostatnich wyborów parlamentarnych uzyskali Szwedzcy Demokraci (SD; ECR), którzy zdobyli 13,2% głosów (3 mandaty). Zostali wyprzedzeni przez Partię Zielonych (MP; G/EFA), która po zdobyciu 13,8% głosów wprowadzi 3 eurodeputowanych. Mniejsze partie opozycyjne – Partia Lewicy (V; GUE/NGL) i Partia Centrum (C; Renew) – uzyskały odpowiednio 10,9% i 7,3% głosów, co każdej z nich pozwoli na obsadzenie 2 mandatów.

Główne debaty w trakcie kampanii wyborczej toczyły się na dwóch płaszczyznach: walki z przestępczością oraz ochrony klimatu i środowiska. Podczas ostatnich wyborów do PE w 2019 r. szwedzcy wyborcy nie postrzegali walki z przestępczością jako kwestii, która może być rozwiązana na poziomie europejskim. Z czasem jednak przemoc ze strony gangów się nasiliła, a w ostatnich miesiącach doszedł również wątek transgraniczny, dotyczący przepływów przestępców, narkotyków i broni z innych państw (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 969](#)). Premier Ulf Kristersson (M) wskazał, że władze państw członkowskich UE powinny lepiej dzielić się informacjami (rozważa przystąpienie do Prokuratury Europejskiej). Te rozwiązania są generalnie popierane przez pozostałe partie koalicyjne: chadeków i liberałów, a także ugrupowania opozycyjne. SD chcą zaostrzenia kontroli granicznych, zarówno na zewnętrznej granicy UE, jak i na granicach wewnętrznych. Z kolei partie opozycyjne podnoszą też inne kwestie, jak np. wzmocnienie wspólnych działań UE przeciwko handlowi ludźmi (socjaldemokraci i centrum) czy uznanie masowego niszczenia środowiska (ekobójstwa) za zbrodnię międzynarodową (zieloni).

Kwestie ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu od dawna cieszą się dużym zainteresowaniem szwedzkich wyborców w wyborach do PE. Partie centrolewicowe chcą przyspieszenia transformacji energetycznej poprzez ciągle wywieranie presji na wszystkie państwa członkowskie, by odeszły od paliw kopalnych i zwiększyły wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych. Natomiast partie koalicji rządowej zwracają uwagę na wykorzystanie energii jądrowej oraz elektryfikację sektora transportu, co powinno jednocześnie pomóc w utrzymaniu miejsc pracy i zapewnić korzystne warunki do wzrostu gospodarczego. Z kolei dla SD pakiet legislacyjny „Fit for 55”, częściowo przygotowany w trakcie sprawowania przez Szwecję prezydencji w Radzie UE (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 758](#)), idzie za daleko, a cele klimatyczne mogą zahamować wzrost gospodarczy w UE. W związku z tym proponują przegląd przyjętych rozwiązań.

Finlandia: debata przedwyborcza wokół bezpieczeństwa i gospodarki. Wybory do PE pokazały, że w Finlandii najpopularniejszym ugrupowaniem jest rządząca konserwatywno-liberalna Partia Koalicji Narodowej (Kok; EPP), na którą zagłosowało 24,8% wyborców. Pozwoliło jej to na uzyskanie 4 mandatów. Dużym zaskoczeniem w porównaniu do ostatniego sondażu (Verian, 20 maja – 1 czerwca) jest bardzo dobry wynik Sojuszu Lewicy (VAS; GUE/NGL), który zdobył 17,3% głosów (3 mandaty). Przewodnicząca VAS, Li Andersson, otrzymała więcej głosów niż jakikolwiek inny kandydat w dotychczasowych wyborach do PE w Finlandii (247,6 tys.). Na kolejnych

miejscach znalazły się: centrolewicowa Partia Socjaldemokratyczna (SDP; S&D) – 14,9% głosów, Partia Centrum (KESK; Renew) – 11,8% oraz Liga Zielonych (VIHR; G/EFA) – 11,3%. Oznacza to, że każde z tych ugrupowań obejmie po 2 mandaty w PE, co w przypadku zielonych oznacza utratę 1 mandatu. Eurosceptyczna Partia Finów (PS; ECR) z wynikiem 7,6% oraz liberalna Szwedzka Partia Ludowa (SFP; Renew), na którą głosowało 6,2% wyborców, obejmą po 1 mandacie.

Przedwyborcze dyskusje skoncentrowane były na dwóch dominujących tematach. W dalszym ciągu w centrum uwagi znajdowała się polityka bezpieczeństwa, przede wszystkim ze względu na wojnę rosyjsko-ukraińską oraz konflikt na Bliskim Wschodzie ([„Komentarze IEŚ”, nr 1046](#)). Zagadnienia bezpieczeństwa wywierają znaczący wpływ na postrzeganie innych tematów, co przejawia się w tym, że kwestia zmian klimatycznych była omawiana w kontekście bezpieczeństwa dostaw towarów. Drugim zagadnieniem była sytuacja gospodarcza państwa związana z dążeniem rządu Petteriego Orpo do zrównoważenia finansów publicznych i ograniczenia inflacji. Wprowadzone cięcia wydatków oraz zapowiadana podwyżka podatku VAT od 1 września do 25,5% przyczyniły się wprawdzie do obniżenia wskaźnika cen konsumpcyjnych – w kwietniu 2024 r. roczna inflacja HICP wyniosła 1,9%, ale prognoza Komisji Europejskiej dla Finlandii zakłada tylko niewielkie, stopniowe ożywienie gospodarcze (blisko 0% wzrostu PKB w 2024 r. i wzrost o 1,4% w 2025 r.). Inne zagadnienia, takie jak zmiany klimatyczne, były na drugim planie w debatach wyborczych, nawet pomimo tego, że w ośmiu największych fińskich miastach odbyły się marsze klimatyczne, które miały na celu zmobilizowanie młodych wyborców do udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

Wnioski

- Oczekiwano, że wybory do PE przyniosą wzrost poparcia dla partii skrajnie prawicowych. Tymczasem w państwach nordyckich wyborcy zdecydowali inaczej. W każdym z państw partie te uzyskały gorsze wyniki niż w wyborach do parlamentów narodowych, np. nacjonalistyczna Partia Finów otrzymała 6,2 p.p. mniej niż w 2019 r.
- Sondáže przedwyborcze w Szwecji i Finlandii wskazywały, że wyniki poszczególnych partii politycznych będą w większości zgodne z wynikami uzyskanymi przez nie w trakcie wyborów do parlamentów narodowych (odpowiednio we wrześniu 2022 r. do szwedzkiego Riksdagu oraz w kwietniu 2023 r. do Eduskunty). Te prognozy się nie sprawdziły – relatywnie lepszy wynik odnotowały partie lewicowe (w tym partie zielonych), np. VAS w Finlandii osiągnął rekordowy wynik, a MP w Szwecji zajęła 3. miejsce i wyprzedziła m.in. Szwedzkich Demokratów. Zgodnie z prognozami największe zmiany nastąpiły w Danii, gdzie rządzący socjaldemokraci uzyskali najgorszy wynik (pod względem udziału w głosach) od 1898 r. i zostali wyprzedzeni przez lewicową SF.
- Główne tematy kampanii wyborczej do PE pokrywają się z ostatnimi wynikami badań Eurobarometru, w których na pytanie dotyczące wskazania oczekiwanych płaszczyzn debaty 56% Duńczyków i 55% Finów (a także 32% Szwedów) odpowiedziało, że powinny nimi być obronność i bezpieczeństwo UE. Z kolei aż 58% Szwedów i 50% Duńczyków (oraz 34% Finów) wskazało na działania zapobiegające zmianom klimatu.
- Obecność innych tematów, np. przestępczości w Szwecji czy sytuacji gospodarczej w Finlandii, świadczy, po pierwsze, o ich znaczeniu dla agendy wewnętrznej oraz, po drugie, o niskim zainteresowaniu wyborców rzeczywistymi kompetencjami Parlamentu Europejskiego.

Państwa nordyckie: podział miejsc na grupy polityczne PE (kadencja 2024-2029; w nawiasach porównanie z wynikami z 2019 r.)

Grupa polityczna	Dania	Finlandia	Szwecja	Razem
EPP	2 (+1): KF (1) + LA (+1)	4 (+1): Kok	5 (-1): M (4) + KD (1)	11 (+1)
S&D	3: S	2: SDP	5: S	10
Renew	4 (-2): V (2) + RV (1) + M (1)	3: KESK (2) + SFP (1)	3: C (2) + L (1)	10 (-2)
Greens/EFA	3 (+1): SF	2 (-1): VIHR	3: MP	8
ECR	0	1 (-1): PS	3: SD	4 (-1)
ID	1: DF	0	0	1
GUE/NGL	1: EL	3 (+2): VAS	2 (+1): V	6 (+3)
NI	1: DD	0	0	1 (+1)
Razem	15 (+1)	15 (+1)	21	51